

K ZABRÁNĚNÍ PRŮLOMU PVO V PRŮBĚHU PRVNÍ ÚTOČNÉ VZDUŠNÉ OPERACE NEPŘÍTELE

Prosazování vojenskostrategické koncepce pružné reakce a z ní vyplývajícího principu přední obrany států NATO má za následek, že v nezměněné míře pokračují tendence směřující k okamžitému přenesení bojů se zahájením války na území států Varšavské smlouvy. Na samotném počátku války k tomu mají posloužit především vojenské vzdušné síly, jejichž úloha v souvislosti s likvidací raket středního a kratšího doletu dále vzrostla. Zvyšuje se podíl strategického letectva na plnění rozhodujících úkolů operace, velkými kvalitativními změnami probíhá modernizace taktického letectva, rozšiřuje se použití bitevních letounů a v daleko větší míře se předpokládá vedení boje s využitím vzdušných výsadků a jednotek speciálního určení. To vše s cílem uplatnit další strategicko-operační princip úderu proti silám v hloubce území protivníka. Podle něho se má zabránit přísunu a zasazení druhých sledů, čímž se vytvářejí podmínky pro to, aby i konvenční bojová činnost vojsk v dotyku byla úspěšná.

Proto také hlavní formou bojové činnosti vojenského letectva NATO na počátku války bude **útočná vzdušná operace**, vedená s cílem získání nadvlády ve vzduchu a vytvořením podmínek pro útočnou činnost pozemních vojsk. Toho má nepřítel dosáhnout ničením našeho letectva i PVO (při izolaci prostorů bojové činnosti a letecké podpoře vlastních vojsk), uskupení pozemního vojska a objektů v celé hloubce teritoria států Varšavské smlouvy.

Útočná vzdušná operace má být vedena na celém válčišti v pásmu 700 až 800 km a může dosáhnout hloubky 1 000 až 3 000 km (plný taktický dolet nejvýkonnějších letounů F-111). Je pravděpodobné, že tato operace bude trvat od tří do devíti dnů. Z celkových počtů taktického letectva 4. STLV může být v pásmu proti ČSSR použito až 640 bojových letounů při nenadálém napadení a do 800 letounů po období příprav. Nezávisle na způsobu zahájení války je třeba kalkulovat s tím, že v obou variantách může být použito taktického letectva prakticky okamžitě. Kromě toho je nutné počítat i s částí sil strategického letectva.

Útočná vzdušná operace bude spočívat v zasazení několika mohutných vzdušných úderů na různých směrech. Jejich počet závisí na vývoji situace ve vzduchu i na zemi. Rozhodující úloha je přisuzována **prvnímu hromadnému úderu**. Ten má být veden co nejvyšším počtem letounů a dalších prostředků ničení, včetně řízených střel s plochou dráhou letu. V případě zahájení války konvenčními prostředky se ho nezúčastní pouze pohotovostní síly (nosiči jaderných zbraní a část stíhacího letectva PVO, určeného k odrazení odvetného úderu), část záloh úderního letectva (stíhacích bombardovacích a bitevních letounů) vyzbrojených konvenčními zbraněmi a letouny, které zůstávají z různých důvodů nebojeschopné. Na směr **proti ČSSR může účast taktického letectva v prvním hromadném úderu představovat až 420 bojových letounů**.

Zámysl prvního hromadného úderu spočívá v průlomu PVO protivníka na několika směrech, ve způsobení co největších ztrát uskupením jeho ozbrojených sil a v dezorganizaci

systému velení. Hlavní úsilí taktického letectva bude soustředěno na vyzbrojování a udržení vzdušné nadvlády, na ničení nebo oslabení uskupení pozemního vojska protivníka v celé hloubce operační sestavy a na leteckou palebnou podporu vlastních vojsk.

Operační sestava letectva zasazovaného v hromadném úderu může být členěna do dvou sledů: sled průlomu PVO (15 až 20 %) a úderný sled (80 až 85 %); průzkumné letouny a letouny pro vedení radioelektronického boje působí v sestavách sledů.

Sled průlomu PVO (umlčení) je určen k ničení a umlčování sil a prostředků PVO a REB protivníka v pásmu průletu hlavního úderného sledu k objektům úderu. V pásmu STL V, tedy valčisté až dvou koridorů (při průlomu na H) o šířce 30 až 50 km, hloubce 100 i více km a jeden koridor (při průlomu, středních a velkých H) o šířce 30 až 50 km, hloubce 150 a více km. Z celkového počtu sil použitých v hromadném úderu může být zařazeno do tohoto sledu 15 až 20 % letounů, z nich pak 60 % stíhacích bombardovacích a bitevních letounů, 30 % stíhacích letounů a 10 % PZL a REB. Skupiny úderných letounů (v počtu 4 a 8 i více letounů) jsou určeny k ničení letišť, palebných postavení protiletadlových raketových jednotek, postavení jednotek RTV, velitelských a naváděcích stanovišť atd. K tomu má být využíváno i letounů – nosičů protiradiolokačních raket (např. F-4G Wild, Tornado ECR). Stíhací letectvo bude používáno k ochraně úderných skupin proti stíhacím letounům protivníka, popřípadě i k blokování letišť. Speciální letouny REB (např. EF-111A Raven, HFB-320 ECM) mohou vést bojovou činnost samostatně z pásem nad vlastním územím nebo v sestavě úderných skupin.

Sledu průlomu PVO může předcházet nebo bude jeho součástí tzv. předstihující sled, složený z řízených střel s plochou dráhou letu (v počtu do 100 RS AGM-109H).

Úderný sled bude tvořit 80 až 85 % sil ve skupinách 8 až 24 letouny. Podle názorů západních vojenských odborníků na dělení taktického letectva mají být do tohoto sledu zařazeny: stíhací bombardovací letouny F-111, Tornado, Jaguar, Mirage III, Mirage 2000 N, F-16 a F-4, bitevní letouny A-10 Alpha Jet, taktické průzkumné letouny RF-4, Mirage F-1CR letouny REB EF-111 a Tornado ECR, F-4G a stíhací letouny F-15 a F-4.

První hromadný úder taktického letectva může trvat do 3 hodin (50 i více minut působení sledu ničení a umlčování PVO, 70 až 130 minut působení úderného sledu).

Hromadný úder vzdušného nepřítele **bude zabezpečován činností speciálních průzkumných letounů** typu E-3A AWACS (E-3C NEAW, SR-71, TR-1A průzkumných a palebných systémů PLSS a CSWS a letouny-rušiči typu RC-130, EC-130H, RC-135, EF-111A, HFB-320, HFB-320 ECM a Transall Gabriel).

Pro vedení prvního hromadného úderu budou příznačné vysoké náletové hustoty vzdušných cílů, převaha letů v přízemních a malých výškách, široké použití radiotechnického rušení a vysoké přesnosti zásahu na jednotlivé cíle.

Z toho vyplývá, že prvořadým úkolem naší první protivzdušné operace bude zabránit průlomu PVO, popřípadě nepříteli splnění tohoto cíle co nejvíce ztížit. Bude se na něm postupně, ale i současně podílet vojsko PVO, vojsko PVOS, SL frontu, ostatní druhy vojsk vyčleněné k účasti v protivzdušné operaci a v závislosti na vývoji situace i sousední spojenecké útvary a svazky PVOS. Pouze společným bojovým úsilím všech těchto sil a prostředků je možné odolat průlomu PVO, neboť žádný z druhů vojsk nemůže tento úkol splnit samostatně.

Úspěch v odrazení prolamovacího sledu nepřítele bude především záviset na bojové pohotovosti a připravenosti vojsk, při vlastním úderu pak na dovednosti velitelů a štábů v racionálním a efektivním řízení vojsk.

Koaliční charakter PVO, dostatečná nasycenost silami a prostředky PVO, jejich členění do celé operační hloubky vytváří reálné předpoklady pro úspěšné odrazení prvního sledu hromadného úderu a pro uchování rozhodujících sil ke zmaření nebo k podstatnému snížení účinků úderného sledu. Nakoř budou tyto potenciální možnosti realizovány, je otázkou splnění dalších precedenčních podmínek.

Patří mezi ně především:

– racionálnost uskupení sil a prostředků PVO, znalost taktiky vzdušného nepřítele a vyčleněnost vlastních vojsk.

- připravená organizace vedení boje se vzdušným nepřítelem od samého počátku vzdušného napadení.
 - nepřetržitost průzkumu vzdušného nepřítele, pevně stanovený režim centralizovaného velení a připravený záložní systém velení.
 - rozptýlení a zodolnění bojových sestav, operační maskování a dezorientace nepřítele.
 - včasnost zjištění počátku hromadného úderu a uvedení vojsk do plné bojové pohotovosti.
 - kvalita prognózy a včasné zjištění zámyslu vzdušného nepřítele.
 - vysoké morální, politické, psychologické a bojové vlastnosti vojsk, jejich ukázněnost, přesný výkon služby, rozhodnost velitelů a štábů.
 - úzká součinnost vojsk, která se účastní plnění společných bojových úkolů.
- Splnění vyjmenovaných podmínek je nezbytným východiskem a předpokladem pro odrazení úderu vzdušného nepřítele.

V samotném průběhu prvních období protivzdušné operace bude nutné vycházet z daného stavu, přičemž úspěch PVO závisí především na taktice použití jednotlivých druhů vojsk. Mám na mysli jak odvetné údery na nepřátelské prostředky vzdušného napadení rozmístěné na zemi, tak boj s nepřítelem ve vzduchu, který je nepochybně na počátku agrese rozhodující.

Z možného, vysoce variantního a dynamického použití vzdušných sil víme, že ke zmaření boje nepřítele o vzdušnou nadvládu nelze přistupovat jednoznačně, dát ucelenou a vyčerpávající odpověď na otázku, jak čelit průlomu naší PVO.

Už v samotném uskupení vojska PVO je třeba **soustředit pozornost** na vzájemnou PVO jednotlivých prvků bojových sestav, zejména na obranu letišť, velitelských a naváděcích stanovišť, palebných postavení PLRK a postavení RTH na rozhodujících směrech. Všeobecně vytvářet takové bojové sestavy, aby jeden prostředek současně plnil více, jak jeden úkol PVO (hlavní a vedlejší) a na druhé straně, aby byl bráněn více, jak jedním až dvěma dalšími prostředky PVO. Pokud jde o přímou PVO bateriemi malorázového PLD, popř. přenosnými PLRK je účelné uvážit důležitost náletových směrů nízko letících cílů v celém komplexu, jednotky na nejnebezpečnějších směrech posílit dalšími prostředky, a to i na úkor jednotek na méně vytižených směrech).

Vedle dodržování stále platných požadavků na PVO bude dále potřebné, pokud to situace dovolí, utajit celou bojovou sestavu a k odrazení prolamovacího sledu nepřítele použít prostředky nezbytně nutné. V žádném případě totiž **nelze připustit předčasné vyčerpání bojových možností vojska PVO před přiletem hlavního úderného uskupení vzdušného nepřítele.** Zkušenosti z lokálních konfliktů učí, že je nutné neustále udržovat příslušné množství sil k vytvoření takového poměru sil, jež budou schopny účinně zasáhnout proti nepříтели, a to někdy i za cenu určitých ztrát v počátečních okamžicích odrazení agrese.

Při uplatňování principu překvapivého použití prostředků PVO má zvláštní význam **přísné dodržování spojovací a radiotechnické kázně** a použití nově zasazených druhů zbraní i speciálních prostředků ničení. Kromě toho je třeba rovněž **plně využít všech možností zodolněných staveb k ukrytí živé síly a bojové techniky**, která nemusí být nutně v činnosti.

U RTV bude nezbytné co nejdále pracovat podle původního grafikonu průzkumu a neaktivovat najednou celou bojovou sestavu. To znamená, formou tzv. řízeného RL pole uchovat do nejzazších možných mezi skrytý RL systém PVOS, k znesnadnění činnosti průzkumných palebných systémů nepřítele využít možností tzv. rozložené radiolokace, promyšleným způsobem zasazovat zálohy RTV a k okamžitému nahrazení prvních ztrát využít v první řadě mobility RT prostředků vojska PVO. Vhodně použít výsledků průzkumu, který je veden prostředky pasivní lokace. Aktivizovat klamná RL stanoviště a realizovat předem připravený systém náhlých a překvapivých změn v radiolokačním vysílání. Také **plně využít všech dostupných ochranných prostředků proti nepřátelskému radiotechnickému rušení** a v žádném případě **neprozrazovat jeho účinky na naše prostředky RL průzkumu.**

U PLRV je zvláště důležité uchovat bojeschopnost těch protiletadlových raketových oddílů a baterií, které včas, utajeně a skrytě uskutečnily manévry do záložních palebných postavení. Mimo to je zapotřebí oživit a demonstrovat činnost klamných palebných postavení. Všeobecně bude výhodnější přidržovat se úspornějšího režimu zapínání naváděcích radiolokátorů

a zahajovat palbu v tzv. zaručeném prostoru odpálení raket. Manévr palbou PLRK dalekého dosahu využívat zpočátku pouze u skupin plro, rozmístěných ve větší operační hloubce. Významnou roli může mít **použití kočujících jednotek PLRK a protiletadlových létek**. V závislosti na celkovém vývoji vzdušné situace bude v některých případech výhodné upřednostňovat **palbu na odletu** (zvláště tehdy, když je nepřítel nucen vést doplňkový průzkum cílů úderu). Takováto palba může svým způsobem plnit i úkol protiletadlové léčky. V případě neúspěšného úderu nepřítel na oddíl (baterii) může být někdy účelné náhlým radioelektronickým odmlčením předstírat účinky nepřátelského působení. K tomu je třeba využívat i věrohodného rádiového vysílání krátkých klamných zpráv, které by uváděly nepřítel v omyl.

Vzhledem k možné proměnlivosti nepřátelských náletových směrů a nutnosti včas a na velké vzdálenosti přenášet bojové úsilí bude zvláště významná **činnost SL**. Pouze stíhacím letectvem lze rychle zesílit oslabená uskupení PLRV a zabezpečit nepetržitost působení proti vzdušnému nepříteli po celou dobu jeho letu. Kromě toho víme, že použití SL proti skupinám vzdušných cílů nutně vede k rozptylování sestav nepřítelů do šířky. Tím se vytvářejí výhodné podmínky pro působnost PLRV, neboť se zvyšuje účast plro na palbě. Při vhodném skloubení této součinnosti je zaručena nejvyšší efektivnost PVO jako celku. Navíc v mnohých případech je výhodné uchovat bojeschopnost utajených pozemních prostředků PVO na hlavní směr průlomu tím, že bude využito ve větší míře vzdušných úderů SL do boků a týlů bojových sestav nepřítelů. V tomto ohledu má významnou úlohu zasazování SL (i spojeneckého) ze sousedních méně ohrožených směrů.

Část sil stíhacího letectva je vhodné vyčleňovat k deblokování letišť vlastního letectva a dále k ničení těch nepřátelských letounů, které vedou úder na palebná postavení protiletadlových raketových jednotek a jsou v hluchých prostorech PLRV.

Zkušenosti z lokálních válek potvrzují, že v **činnosti stíhacího letectva bude převládat vzdušný boj, vedený skupinami ve složení rojů**. Základním způsobem bojové činnosti SL bude přepád ze střehu ve vzduchu, přičemž je potřebné, aby prostory střehu byly včas a dovedným způsobem měněny. Není vyloučeno využívání i samostatného vyhledávání a ničení vzdušných cílů (volného lovu), případně určitých kombinací obou způsobů.

Organickou a neoddělitelnou součástí boje o vzdušnou nadvládu a zabránění průlomu PVO je **účinný radioelektronický boj**. Jeho úlohu zvýrazňují zkušenosti z lokálních válek a další poznatky z přípravy nepřítelů na ozbrojené střetnutí. V tomto směru mimo již uvedených pasivních opatření je nutné soustředit pozornost na vstřícnou aktivní činnost našich prostředků REB. **Cílem organizace a vedení radioelektronického boje v protivzdušné operaci bude snížení bojového účinku úderných zbraní nepřítelů. Hlavním způsobem činnosti je dezorganizace systému velení a navádění nepřátelských prostředků vzdušného napadení.** Toho lze dosáhnout integrovaným použitím všech zařízení REB PVOS a frontu prvního sledu, které uskuteční radiotechnické rušení a umlčování palubních zaměřovačů a pozemních radionavigačních systémů nepřítelů podle jednotného zámyslu a plánu.

V souvislosti s obranou sil a prostředků PVO nelze opomenout ani **otázky bojového zajištění** proti vzdušným výsádkám a nepřátelským jednotkám speciálních určení, neboť mohou překvapivě napadat zejména letiště a jejich zabezpečovací zařízení, velitelská a naváděcí stanoviště, vysílací a přijímací střediska, zjištěná palebná postavení PLRV, zejména pak PLRV dalekého dosahu, ale i stanoviště jednotek RTV a REB. Proto je důležité již od začátku **organizovat spolehlivou kruhovou obranu** těchto prvků bojové sestavy vojska PVO a využít k tomu všech dostupných technických prostředků a zařízení.

Souběžně s účinky nepřátelského působení na prostředky PVO bude třeba neprodleně přistupovat k rychlé obnově bojeschopnosti vojsk. Obnovit ji v celém rozsahu vzhledem k předpokládaným ztrátám a krátkému času nebude patrně možné. Proto hlavní pozornost je nutné soustředit především na plynulost obnovy centralizovaného velení využíváním záložního systému a oklikových spojů, aktivizaci záložních naváděcích stanovišť, odstraňování závad u lehce poškozené techniky (s využitím zálohovaných součástí) a na organizaci manévru stíhacím letectvem. Současně je potřebné již od počátku soustřeďovat informace

o rozsahu ztrát živé síly, bojové techniky a materiálu, jako podkladů k rozhodování o obnově narušeného systému PVO po hromadném úderu.

V operačním rámci má významnou úlohu vstřícné působení proti průzkumným letounům, nosičům řízených střel a rušičům, které nevlétnou do prostoru působnosti pozemních prostředků PVO. Tento operační úkol je plněn silami a prostředky PVO válečtěstě.

Rovněž tak je zapotřebí předpokládat, že obdobným způsobem je možné řešit **případný vln** a úspěch vzdušného nepřítele **na určitém směru**. V této situaci bude nutná úporná protivzdušná obrana uskupení vojsk a objektů, které jsou v čele průlomu PVO. **Vojska a objekty rozmístěné v pásmu průletu hlavního úderného sledu vzdušného nepřítele** je žádoucí **bránit s maximálním bojovým úsilím všemi silami a prostředky PVO**. Pronásledování a ničení proniknuvšího nepřítele je uskutečňováno především stíhacím letectvem, a to do celé hloubky operační sestavy.

Na směrech, kde se daří čelit průlomu PVO, je třeba neprodleně **přejít do aktivní činnosti** a soustředit veškeré úsilí na vstřícné údery proti uskupením vzdušného nepřítele v úderném sledu. Tímto rozšiřováním úspěchu jsou vytvářeny předpoklady k dosažení místní vzdušné nadvlády z naší strany a k splnění cílů protivzdušné operace.

V závislosti na celkovém vývoji situace není vyloučeno, že pokud bude naše PVO úspěšná, nebude proveden další pokus o její průlom, nebo že bude přeneseno úsilí nepřítele na jiné operační směry. V posledním případě by zřejmě byla bojová činnost naší PVO více orientována na **pomoc sousedům**. I na tuto variantu musí být vojsko PVO připraveno.

Úspěch ve zmaření či snížení účinků nepřátelského vzdušného průlomu je v rozhodující míře závislý na **nepřetržitém pevném a centralizovaném velení**, které bude s to zvládnout složitost a různorodost řešených úkolů. Vyplývá to z toho, že bojová činnost vojska PVO může být vedena na každém směru s nesterýným úsilím a že v rychlém spádu vzdušných a protivzdušných bojů jsou nanejvýš pravděpodobné náhlé změny situace. Proto je potřebné tuto situaci **neustále sledovat, rychle hodnotit, předvídat další její vývoj a operativně rozhodovat, kde soustředit hlavní úsilí vlastních vojsk, na jakých čarách, jakými silami a v jaké poslušnosti rozdrtit vzdušného nepřítele**.

Ke kvalifikovanému rozhodování velitelů a k práci štábů vojska PVO může svým způsobem posloužit i obsah tohoto článku. Pokud jsem se zmínil o některých zásadách, směřujících především k uchování bojeschopnosti vojska PVO, neznámá to snížení aktivity PVO. V podstatě jde o úměrné rozložení vyčleněného bojového úsilí na odrazení celého hromadného úderu, v němž rozhodující potenciál PVO musí být připraven na zničení letectva nepřítele v úderném sledu. Při nasazení sil a prostředků PVO musí být jejich činnost co nejrozhodnější a neúčinnější. Prvopočáteční vybojování iniciativy ve vzduchu může znamenat nejen zmaření nebo odrazení útočné vzdušné operace nepřítele, ale současně i rozbití celkové jeho koncepce koordinovaného vzdušně pozemního boje a zastavení nepřátelské agrese, vedené konvenčními prostředky nebo vážné narušení řízené eskalace v případě plánovaného přechodu k jaderné válce.